

Tornar a una de les llibreries amb més encant del món

Kerri Maher reconstrueix, a la 'La llibretera de París' (Navona), els primers anys de l'emblemàtica Shakespeare & Company. La llibreria de Sylvia Beach va ser un destacat centre cultural a París i la seva propietària es va encarregar de la primera edició de l'Ulisses' de James Joyce

SYLVIA BEACH AL DAVANT DE LA LLIBRERIA SHAKESPEARE & COMPANY.

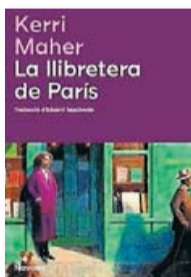
a
llegim

42-43

● Entrevista a Lucía Lijtmaer, autora de 'Cauterio' ● Marcel Riera tradueix els poemes de Thomas Hardy

44-45

● La novel·la de Pedroló que la censura va prohibir ● El llibre essencial sobre París que va escriure A.J. Liebling

LA LLIBRETERA DE PARÍS
KERRI MAHER
NAVONA
TRADUCCIÓ D'EDUARD SEPÚLVEDA
340 PÀG. / 22 €

◆◆◆◆◆ Jordi Nopca

“**T**enir una llibreria és molt més que vendre frases. És posar les frases adequades a les mans adequades”, li diu Sylvia Beach a l'escriptora Gertrude Stein en un dels passatges de *La llibretera de París*, de Kerri Maher. Publicada a Navona (amb traducció d'Eduard Sepúlveda), la novel·la proposa un viatge a un temps i un espai beneïts per la mitificació: la capital francesa d'entreguerres, escenari d'un dinamisme literari envejable on conviuen els autors autòctons amb exiliats nord-americans com Ernest Hemingway, Francis Scott Fitzgerald, T.S. Eliot i Djuna Barnes. I ho fa a través d'una llibreria emblemàtica, la Shakespeare and Company, que ha tingut dues vides: la primera, entre el 1919 i el 1941, amb Sylvia Beach al capdavant; la segona, a partir del 1964, quan George Whitman va canviar el nom de la seva llibreria, Le Mistral, a Shakespeare and Company, en homenatge a la llibretera i editora.

“Va ser mentre estudiava a Berkeley que vaig trobar, en una llibreria de segona mà, les memòries d'una tal Sylvia Beach –recorda la novel·lista–. A la contracoberta hi vaig llegir tres conceptes màgics: París, llibreria i Generació Perduda. Eren tres de les meves passions de joventut”. Kerri Maher va deixar passar dues dècades

abans de posar-se a escriure la novel·la que ara presenta, que es troba en procés de traducció en dotze llengües. “Durant molt de temps vaig treballar en una llibreria independent de Brooklyn. El més bonic de la meua professió era trobar-me amb algun client que em deia, després d'haver llegit un títol que li havia recomanat, que li havia encantat –recorda–. La feina a la llibreria em va permetre anar posant-me en la pell de Beach. No hauria pogut debutar amb una novel·la així, el seu material era massa delicat. En vaig escriure dues abans”.

Una doble fascinació

La llibretera de París arrenca el 1917, amb la visita de Sylvia Beach, una dona nord-americana de 30 anys de viatge a París, a la llibreria d'Adrienne Monnier, situada al número 7 de la Rue de l'Odéon. “A Beach la va fascinar no només aquell espai, sinó també la llibretera –diu–. De seguida que vaig començar a investigar em vaig adonar que era important que la història d'amor i amistat entre la Sylvia i l'Adrienne fos central”. Als llibres de memòries de les dues llibreteres, la seva relació personal té molta més importància que a la novel·la de Maher. “Un dels perills a l'hora d'escriure aquesta història era l'excés de documentació: és inabastable –assegura–. El que havia de fer era decidir com enfocar-la, i

com que volia donar el punt de vista de la Sylvia i la meua interpretació d'ella, no calia que ho sabés absolutament tot”.

Beach hauria volgut obrir una llibreria francesa a Nova York, però va acabar seguint un altre camí. “No tenia prou diners per llogar un local a Manhattan. Li hauria passat el mateix ara”, comenta Maher. Per això va capgirar el seu objectiu: “La Shakespeare and Company es va especialitzar en literatura escrita en anglès a París”. Va passar els primers dos anys al número 8 de la Rue Dupuytren, i el 1921 es va moure al número 12 de la Rue de l'Odéon, pràcticament al davant de la llibreria de Monnier. “Els dos locals eren complementaris –diu Kerri Maher–. Una de les particularitats de la Shakespeare and Company era que mitja botiga estava dedicada

GETTY

dècada dels 20 –fa memòria Maher–. La Primera Guerra Mundial havia fet estralls, hi havia la llei seca, polítiques antiimmigració... i a més, Joyce era irlandès, una comunitat que era considerada perillosa”. Sylvia Beach va tenir clar des del primer moment que havia d’ajudar a publicar l’*Ulisses*. “Tant a ella com als seus amics se’ls feia evident que es tractava d’una gran obra d’art –diu–. L’*Ulisses* tenia una estructura singular, era plena de frases que trencaven amb els esquemes del moment, hi havia escenes escrites amb una gran bellesa, però també s’hi parlava de prostitució i de masturbació. La literatura mai no havia arribat a aquells extrems”.

Sylvia Beach es va entregar en cos i ànima a fer possible la publicació de la novel·la, que finalment es va materialitzar el 2 de febrer del 1922. “El gran perfeccionisme de Joyce li va passar factura –admet–. Un terç del llibre són correccions de les galeres. Si no fos per ella, segurament l’*Ulisses* no seria tal com el tenim ara”. L’edició del llibre va ser tan costosa que Beach no va repetir l’experiència amb altres autors. “Va rebutjar, entre altres, publicar l’edició no censurada de *Fills i amants*, de D.H. Lawrence”, explica Maher. Hauria volgut ocupar-se de l’anomenada *Obra en curs* que Joyce va començar després de l’*Ulisses* –i que es convertiria, molts anys després, en *Finnegans Wake* (1939)–, però l’autor irlandès va negociar d’amagat amb Random House perquè edités la novel·la als Estats Units. “Una de les històries interessants que també volia explicar és la de l’èxit de l’edició pirata americana de Samuel Roth –diu Maher–. Se’n van vendre desenes de milers d’exemplars mentre el llibre estava oficialment prohibit. Això va contribuir a fer créixer encara més la fama de l’*Ulisses*”.

Un final èpic

La cara fosca de Joyce apareix de tant en tant, sobretot en les cartes –educades i distants– que envia a Sylvia Beach des d’Irlanda per discutir qüestions pecuniàries al voltant de l’*Ulisses*. “Joyce sempre necessitava diners: tenia la mà foradada –explica–. Ell és el tercer element que completa el triangle amb la Sylvia i l’Adrienne”. La primera etapa de la Shakespeare and Company es va tancar el 1941, en plena ocupació nazi d’Alemanya. “No volia arribar fins aquí, per això em quedo amb la reconciliació entre Beach i Joyce del 1936 –admet Kerri Maher–. El 1943 la van internar en un camp a Vittel amb altres ciutadans nord-americans, i en va poder sortir al cap de sis mesos gràcies a Jacques Benoist-Méchin, un dels primers traductors de l’*Ulisses*. Els anys de la Segona Guerra Mundial mereixerien una segona novel·la”.

Si la vida de la llibreria va passar per moments llegendaris, també el seu final conserva un punt èpic. Beach es va negar a vendre a un oficial alemany un exemplar del *Finnegans Wake*. Aquest va amenaçar-la de tornar amb una ordre per confiscar els llibres de la Shakespeare and Company. Quan el militar va marxar, la llibretera va abaixar la persiana i, amb l’ajuda d’amics, es va emportar tots els volums que hi tenia al seu pis. En aquella ciutat envaïda i vexada, la llibreria ja no hi tenia cap paper. ♦♦

a la venda de llibres i l’altra era una biblioteca. En anys de crisi com aquells, la gent tenia pocs diners per comprar llibres i els agafava en préstec”. Entre els clients que tenien fitxa a la Shakespeare and Company hi havia Ernest Hemingway. El 1927 i 1928 va agafar, entre d’altres, llibres de Thornton Wilder, Fiódor Dostoievski, Robert Graves i Thomas Mann.

El secundari estel·lar de *La llibretera de París* no triga a aparèixer: és l’escriptor irlandès James Joyce, que també s’ha instal·lat a París amb la família. A principis dels anys 20 ultima un llibre que no es permet “concessions de cap mena”, l’*Ulisses*. Joyce és un dels personatges

LA NOVEL·LISTA KERRI MAHER. R. MARIGOT

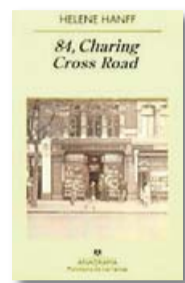
més complexos i contradictoris de la novel·la de Kerri Maher. “No és únicament un alcohòlic, un home o un escriptor, és també un marit, un pare i és amic de Sylvia Beach –explica l’autora–. A més, al cap de poc de conèixer-se, Beach assumeix un repte brutal: es convertirà en la primera editora de l’*Ulisses*”. Tal com diu l’Adrienne, Joyce “és com una mena de Jesús desviat, oi?”.

L’obra mestra de Joyce va començar a aparèixer per entregues a la *Little Review*. La seva barreja de “sublimitat i vulgaritat” va acabar anant a parar als tribunals nord-americans, que van dictaminar que era “obscena”. “Els Estats Units eren un país molt conservador, a la

CINC NOVEL·LES SOBRE LLIBRERIES

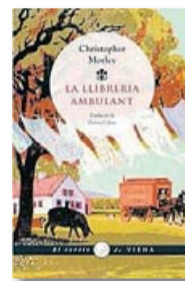
‘84, Charing Cross...’

La novel·la de Helene Hanff reconstrueix la correspondència entre una jove escriptora i un llibreter de Londres. L’amor per la literatura i la importància de l’ofici de vendre’ls és central en aquest llibre, del 1970.

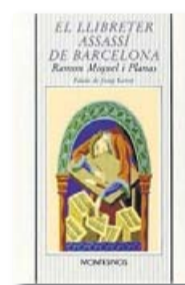
‘La llibreria ambulante’

En Roger es vol traspasar el seu negoci de venda de llibres sobre rodes i troba una compradora. Tots dos emprendran un viatge ple de peripècies i d’ironia, en un clàssic de Christopher Morley publicat el 1917.

‘El llibreter assassí...’

La conducta dels llibreters no sempre és exemplar. Ramon Miquel i Planas va recollir, a *El llibreter assassí de Barcelona* (1928), la història d’un llegendari i pervers venedor de llibres a la capital catalana en ple segle XIX.

‘Les nostres riqueses’

Edmond Charlot no només va ser el primer editor d’Albert Camus –l’obra de teatre *La revolta d’Astúries*, el 1936–, sinó el propietari de la llibreria Les Vraies Richesses, d’Alger. Kaouther Adimi en va novel·lar la història el 2017.

‘El llibreter de Kabul’

“Primer els comunistes van cremar els meus llibres, després els mujahidins em van arrasar la botiga, finalment els talibans me’ls van tornar a cremar”, diu llibreter Sultan Khan. La novel·la d’Åsne Seierstad elogia la llibertat d’expressió.

